

Izhaja trikrat na teden vsaki torek, četrtek in soboto.

Stane za celo leto za Ameriko (izven Chicago) \$3.00. Za Evropo \$3.50. Za Chicago \$3.50.

Ključ do napredka je edinstvo

Issued three times a week every Tuesday, Thursday and Saturday.

Subscription for United States (except Chicago) per year \$3.00, for Europe \$3.50. For City of Chicago \$3.50.

Ključ do zmage je edinstvo

LIST ZA SLOVENSKI NAROD + GESLO + ZA RESNICO IN PRAVICO

Sloga jači

ENTERED AS SECOND CLASS MATTER OCTOBER 11, 1910, AT POST OFFICE AT CHICAGO, ILL., UNDER THE ACT OF MARCH 3rd 1879.

Nesloga tlači

ŠTEV. (No.) 97.

CHICAGO, ILL., SOBOTA 19. AVGUSTA—SATURDAY, AUGUST 19, 1922.

LETO (Vol) VII.

PREMOGARJI ZMAGALI!

KJUB VSEM POIZKUSOM OD STRANI PREMOGARSKIH BARONOV PROTI PREMOGARJEM, SO SLEDNJI IZŠLI ZMAGOVITI IZ BOJA.

Cleveland, Ohio, 10. avgusta. — Konferenca, ki se je vršila v mestu Clevelandu med premogarji in operatorji mehkega premoga je končana z veliko zmago za premogarje. Pogodbo je podpisala velika večina operatorjev mehkega premoga, ki se računa okoli 70. odstotkov od vseh operatorjev. Država Indiana in Illinois ste ostale izven te pogodbe, ki jo boste pa tudi podpisale v najkrajšem času na illinojski konferenci, ki se je pričela danes v Chicagu.

Glavne in najvažnejše točke v podpisani pogodbi so, da stara plačilna lestvica ostane v veljavi do 1. aprila 1923. Dne 2. oktobra t. l. pa se bo na skupni konferenci izbralo posebne zastopnike, ki bodo zastopali premogarje, operatorje in publiko. Ta odbor bo potem skupno deloval in tudi priredil novo lestvico zanaprej od 1. aprila 1923.

S tem je stavka formalno končana. Ob tej premogarski zmagi, o kateri so tudi sami operatorji vedeli, da mora priti prej ali slej, si lahko vsak posameznik dela svojo sliko. Premogarski baronje so vedeli, da imajo pred seboj združeno nepremagljivo fronto trezno zavrnega delavstva. Videli so, kako so premogarji, kakor en moč se dvignili in se postavili v boj za svoje pravice, teh zahtevali za svoje mučno delo pošteno plačo. Cel čas so stali neomajano na fronti, vedoč, da od njih samih je odvisna zmaga ali pa popolni poraz, ki bi pozneje padel tudi na vse ostajo delavstvo v Združenih Državah. Premogarji so se zadržali, kot junaki — poštenim potom so vodili svoj boj — zato tudi danes premogar ponosno stopa iz boja, kot junak zmagovalca!

In operatorji? Ali niso videli vsega tega pred seboj? O videli so, videli! Toda njih nadutost, njih lakomnost po milijonih, katere jim množi ubogi premogar v potu svojega obraza globoko pod zemljo, jim ni dovolila, da bi bili enako pogodbo že podpisali 1. aprila zadnje spomlad, ko se je stavka pričela. Čemu je bilo potreba držati uboge premogarje brezposelne skoro 4 mesece? Ali bi se ne bilo lahko vse poravnalo takoj prvi teden? Seveda bi se bilo, toda oškodovati ubogega trpina premogarja, to je bilo geslo premogarskih kapitalistov najprvo. Da jih le sram ni!

POTRES V KALIFORNIJI.

Bakersfield, Calif., 1j. avgusta. — Lahki potresni sunki so se čutili, ki so se ponovili trikrat v okolici nad avajset milj v okrožju. Škode ni nobene.

KDAJ BO KONEC ŽE LEZNIŠKE STAVKE?

Washington, 18. avgusta. — Prezident Harding, ki je obljubil, da bo včeraj vstopil pred kongres in predložil situacijo železničarske stavke kongresu samemu, je baje zopet odložil svoj načrt za par dni dalje. Iz kakega vzroka je svoj načrt preložil, poročilo ne pove.

Zadnje dni so pokazali zastopniki stavkajočih železničarjev v New Yorku dobro voljo, da so pripravljeno sestri k mizi sprave, ter se pogovoriti z lastniki železnic v prijateljskem smislu. Toda zastopniki železniških družb so trdovratno vstrajali pri svojih zahtevah in sestane je zopet potekel brez, da bi dal enemu ali drugemu kaj dobrega sadu.

Starostne pravice so še vedno glavna ovira, da obe stranke ne morete k spravi. Danes so imeli zastopniki stavkarjev posebni tajni sestane na katerem, kakor se sluti so razmotrivali, glede možnosti, po katerih bi se moglo h kompromisu na podlagi katerega bi se dalo potem h končni spravi z železničarsko stavko. Pričakuje se, da bo v kratkem zopet sklican sestane zastopnikov obeh strank in da se bo na istem napelo vse moči za spravo železničarskega spora.

Poročevalci domnevajo, da mislijo na prihodnjem sestanku železničarji predložiti zastopnikom železniških družb sledeče pogoje:

1. Da družbe morajo sprejeti nazaj vse sedaj stavkajoče delavce za stare plače, ki so jo imeli pred stavko.

2. Da se mora železničarjem od strani družb za jamčiti starostne pravice.

3. Da starostne pravice med temi, ki so jih družbe najete med stavko in stavkarji, ki se bodo vrnili na delo, se imajo uravnati soglasno s privoljenjem odbora stavkarjev in zastopniki železniških družb.

4. Vse pokojninske pravice se mora delavstvu za jamčiti soglasno, kakor v prejšnji stari pogodbi pred stavko.

Počasnost, zavlačevanje in malomarnost gotovih faktorjev, katerih sveta dolžnost bi bila poseči vmes in rešiti spor med stavkajočimi železničarji in družbami, je privedla našo industrijo v veliko krizo. Transportacija je suspendirana in narod trpi škodo. Če bi bilo vladi res kaj mar blagostanje naroda, bi takele spore kaj hitro poravnala in ljudstvo se ne bi povpraševalo, kčaj bo konec železničarske stavke.

RAZNE NOVICE.

NEMŠKA VLADA PROSI NAROD ZA POMOČ.

Berolin, 18. avgusta. — Nemški državni tajnik Wirth je izdal poseben apel na vse nemške delodajalce in delavce, da naj stoji edini in pomagajo nemški republikli v sedajnih dnevih krize, ki obdaja Nemčijo.

FRANCIJA ODPOKLICALA KOMISIJO IZ WASHINGTONA.

Paris, 18. avgusta. — Francoska vlada je danes odpoklicala svojo komisijo, ki jo je poslala pred par tedni v Washington za namenom, da bi se pobotala z Zruženimi Državami glede francoskega dolga Združenim Državam. Namen francozov je bil, delati nato, da bi se dolg odustil in preklical.

MESTO PREMOGA BODO RABILI OLJE.

Monterey, Mex., 18. avgusta. — Na tukajšnjih železniških progah so pričeli uporabljati kot kurivo olje mesto premoga. Železniški uradniki izjavljajo, da se olje prav lahko rabi, treba je le predugačiti kurilne prostore na strojih.

AMERIKA PRODAJA RIŽ JAPONCEM.

San Francisco, 18. avgusta. — Vsed jako slabe letine, ki jo je prineslo letošnje leto Japonski, so zadnji mesec izvozili iz Amerike že več ladij riža na Japonsko.

GOVERNOR PREPOVE DAL ROKOBORBO.

Indianapolis, Ind. 18. avgusta. — Governor države Indiane, McCray je danes uradno prepovedal nameravano rokoborbo med Dempsey-om in Brennanom, ki bi se imela vršiti na Labor day v Michigan City. To je storil na podlagi postave, ki zabranjuje rokoborbstvo proti nagradam.

OSEM PARNIKOV PREMOGA DOSPELO V NEW YORK.

New York, 18. avgusta. — Danes je dospelo v tukajšnja pristanišča 8 tovornih parnikov premoga iz Anglije. Premog se bo oddal raznim zavodom, kot bolnišnicam in sirotišnicam, katerim je že davno ves premog pošel.

LASTNIKI CESTNE ŽELEZNICE V DETROITU NAPRAVILI LEP DOBIČEK.

Detroit, Mich. 18. avgusta. — Glasom poročil je napravila družba, ki lastuje cestne železnice mesta Detroit tekom meseca julija čistega dobička celih \$100,892.00. Pa pravijo druge družbe po drugih mestih, da ne morejo shajati. To je novi dokaz verežništva v tej stroki.

ALI BO VLADA PUSTILA VERIZITI S PREMOGOM?

Dolgotrajna premogarska stavka je brezdvomno povzročila, da bodo zahteve po premogu prihodnjo zimo velikanske. Vsa skladišča so prazna. Tovarne, ki potrebujejo velikanske množine premoga za svoje obratovanje že sedaj, delajo pogodbe z lastniki premogorovov za premog. Kakor lačni volkovi se bodo trgali za premog vsi, ki ga potrebujejo. Pri vsem tem je pa treba pomisliti, da bo vzelo najmanj par mesecev, da se bo dobilo iz zemlje toliko premoga za prvo silo.

Nespametno je pa misliti, da lastniki ne vidijo teh zahtev po premogu že danes. Vidijo jih in to prav dobro, ter se na njihova smejejo, češ, prihajajo časi, ko se bo pričel cediti med in mleko za naše žepe. Da lastniki že danes delajo načrte, kako bodo solili cene svojemu premogu prihodnjo zimo. Ker so v svojem biznesu brezsrčni v katerem ne poznajo drugega, kakor okrogli dolar, smo prav lahko uverjeni, da bodo skušali izrabiti priliko v kolikor pač največ se jo bo dalo.

Kdo bo ščitil v tem slučaju publiko? Vlada bi jo mogla? Bomo videli, ako jo bo? Ako je vlada bila naklonjena v času stavke premogarskim baronom, da je pošljala celo svoje vojake, da so stražili skebsko obratovanje, je njena sveta dolžnost, ako je enako pravična do vseh slojev, da bo stopila v obrambo publike, ako bodo lastniki premogorovov hoteli veriziti s premogom prihodnjo zimo. To je njena sveta dolžnost, da štiti svoj narod pred izkoriščanjem, ki ga bodo gotovi lakomni elementi gotovo poizkušali vprizoriti nad narodom.

IZ JUGOSLAVIJE.

Pretep na Igu. 12 letni Stanko Skalja je vrgel kamen v 9 letno Antonijo Godnov in jo ranil na čeljusti. Godnova mater je to tako razljutilo, da se je sprla s Franciško Skalja. Ženski sta se stepli. Godnova je zagrabila železne grable, prihitel je pa še Vinko Godnov svoji ženi na pomoč. Skaljo sta Godnova vrgla na tla in jo precej močno poškodovala.

Otroka rešil iz Ljublanice. 17. jul. ob pol 5. uri popoldne je padel pri Šentjakobskem mostu v Ljublanico okoli 8 let stari sinček gostilničarke ge. Zagore. Na obupno vpitje je skočil in deročo Ljubljani strojni stavec "Jugoslovanske tiskarne" g. Viktor Zajec, ki je še pravočasno rešil potaplajočega otroka pod čevljarjskim mostom na suho v veliko veselje otrokove matere.

Žrtev poklica. 13. jul. so odkrivali na cerkvenem pokopališču v Trbovljah nagrobni spomenik dne 31. decembra 1921 ponesrečenega vojaka, katerega je povozil vlak, ko je stražil železnico ob priliki vožnje našega kralja na Gorenjsko. Iz prostovoljnih prispevkov je občina kupila kamen z napisom: "Stojan Dunjak, redov 40. triglavskega pp. — Žrtvi za dom in rod postavili 1922 občani." — Pri odkritju so bili pravosl. duhovnik, zastopstvo 40. pp., ki je položilo venec na grob, zast. obč. sveta ter raznih društev, kakor gasilcev, sokolov z znaki in zastopniki učiteljstva in šol.

OGLASI V EDINOSTI SO NAJ-CENEJŠI IN RODIJO VELIKE VSPEHE!

DENARNE POŠILJATVE.

Vsem pošiljateljem denarja naznanjamo, da pošiljamo denar v Jugoslavijo v kronah in dinarjih, kakor tudi v ameriških dolarjih. Denar se dostavlja na najbližnjo domačo pošto prejemnika in sicer to izvršuje "LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI" s katero smo v zvezi. Kadar pošljete nam denar, vedno označite na navodilni listini, kako želite, da se denar odpošlje v kronah ali ameriških dolarjih.

Včerašnje cene so bile:

Jugoslovanskim kronam:	Italijanskim liram:
500 kron\$ 1.90	50 lir\$ 2.90
1000 kron\$ 3.70	100 lir\$ 5.30
5000 kron\$ 18.00	500 lir\$ 25.00
10,000 kron\$ 35.00	1000 lir\$ 50.00

Za pošiljatve v ameriških dolarjih smo dobili posebne cene in računamo sedaj: Od \$1.00 do \$25.00 računamo 40c. Od \$25.00 do \$50.00 računamo 75c. Od \$50.00 do \$75.00 računamo \$1.00. Od \$75.00 do \$100.00 računamo \$1.50. Za vsa nadaljna nakazila računamo po te in pol od vsakega dolarja.

Denar pošiljamo tudi potom kabla ali brzojava. Za vsa nadaljna navodila pišite na:

BANČNI ODDELEK "EDINOST"
1849 West 22nd Street Chicago, Ill.

EDINOST

GLASILO SLOVENSKEGA KATOLIŠKEGA DELAVSTVA V AMERIKI.
Izhaja trikrat na teden.

Edinost Publishing Company.

1849 W. 22nd Street,

Telephone: Canal 0098.

Chicago, Ill.

ADVERTISING RATES ON APPLICATION.

Published Three Times a Week by
EDINOST PUBLISHING CO., 1849 West 22nd Street, Chicago, Illinois.

Entered as second-class matter October 11, 1919, at the post office at Chicago, Ill. under the Act of March 3, 1879.

Kar najodločneje protestiramo.

Ako kak zakotni listič, kakor je "Glas Svobode" ali kak "Proletarec" ali kak drugi listi, ki služijo privatnim trgovskih interesom napadajo in sramotijo vero tisočev Slovencev, se za to ne zmenimo veliko. Vsakdo pozna te baže ljudi in pisarje, ki mažejo te liste in da družega pač ne znajo.

Z vso odločnostjo in z vso energijo pa moramo zopet dvigniti naš protest v imenu tisočev katoliških Slovencev v Ameriki, posebno pa onih zaslepljenih Slovencev, katolikov, ki so člani Slovenske Narodne Podporne Jednote, proti grdi in ostudni protiverski pisavi glasila te jednote, proti "Prosveti."

V številki 187 je ta list priobčil pod naslovom "Adam in Eva pred nebeškim sodiščem" tako bogokletno in tako nesramno lascivni članek, da se človeku gnjusi, ko ga čita.

Tam čitamo n. pr. odstavke:

"Predsednik porote: Zakaj bi zakonska Adam in Eva ne bila smela jesti jabolka?"

Nadangel dr. Gabriel (kot tožitelj). Ker je bilo tako prepovedano. Vse drugo sadje na okolu je kakor med in mleko, pa ga nista hotela.

Predsednik: Ali je gospod bog trgovec s sadjem? Kaj je nameraval ona jabolka prodati?"

Dr. Gabriel: Bog obvari. Gospod bo kupčeval z jabolkom spoznanja! Kaj Vam pade v glavo.

Predsednik: Zakaj je toraj vsadil usodopolno jabolko?"

Adam: Da nas šikanira."

In na drugem mestu:

"Adam: Zakaj pa je naju gospod bog (pisano z malo) ravno taka napravil, da naju najbolj veseli vživanje jabolka? Zakaj nama je dal tak dober tek do jabolka?"

Eva: Kakor bi se z nama norce bril."

Ko so živali v raj, medved, lev, tiger, šakal, volk, opica in vse druge živali, s katerimi sta živela doslej človeka v miru, izvedele o krivični razsodbi (da sta namreč Adam in Eva morala iz raja) so postale tako divje, kakoršne jih vidimo še danes. Lev je zarjovel in postal grozna zver, tiger krvoloč, opica se je začela spakovati in slon je prhal jeze. Samo ena žival se je znašla, da je šla pridigovati po svetu pravljico o izvornem grehu, to je bil osel, kateremu pa tudi ni vrjel drugi kot verne ovčice."

V isti številki na drugi strani je dopis, katerega piše neki Shragaf iz Johnston City, Ill., ki je enako ostuden napad na vero tisočev Slovencev.

Mi proti tej pisavi z vso odločnostjo protestiramo in pozivljamo članstvo Slovenske narodne jednote, kakor smo ga že pred nekaj časom, da naj pomisli, kako velikansko odgovornost si jemlje na svojo vest, ako to mirno dovoli, da se za njih denar izdaja in piše tako sramotno bogokletje. Tu ne pomagajo nikaki izgovori, vsi ki ste člani jednote in ki pobirate in plačujete s svojim denarjem svoje glasilo ste sokrivci in odgovorni za to. Ako ne soglašate, zakaj pa molčite? Uradniki vsake jednote so plačani služabniki članstva in članstvo je njihov gospodar. Uradniki niso gospodarji ne jednote in ne glasila temveč morajo voditi kakor jednota tako glasilo v smislu članstva. Zato ako vidite, da glasilo ne piše v duhu in smislu Jednote, je dolžnost vsakega posameznega člana, kakor vsakega posameznega društva, da takoj vzdigne svoj protest. Ako pa posamezni člani molče, ako društva molče, potem vsak glavni uradnik lahko smatra dosledno, da dela popolnoma v smeri prepričanja članstva, ker supponira da ima pred seboj članstvo, ki misli, da bo takaj povedalo, ako kaj ne bo prav. Zato pa tukaj ni izgovora za nobenega člana, ki je katolik.

Katoliki, člani N. Jednote! Ko ste minuli teden čitali v svojem glasilu ta ostudni napad na fundamentalno resnico svoje vere in ste v nedeljo prišli v cerkev, vprašam Vas, ali vas je bilo kaj sram pred tistim križem, pred katerim poklekujete, da ste s svojim denarjem plačali tako ostudno blato, da se je vrglo nanj? da ste plačali ostudne brezverce pri svojem glasilu, da so tako nagnjusno pljunili na ta križ in ta tabernakelj? Da so imenovali vas in vaše duhovnike, ki Vam oznanjujejo nauk o prvem grehu in Odraščeniku "osle!" Ste pogledali okrog sebe, predno ste vstopili v cerkev, če vas kak vaš sočlan ne vidi, da vam zabrusi: "Vidiš, ta je tudi eden izmed tistih "oslov," ki po svetu oznanjajo to "pravljico" o prvem grehu?"

Zato kar ja najodločneje protestiramo proti tej nagnjusni pisavi. Toda ne protestiramo proti možem, ki to pišejo, ker o teh vemo, da ne znajo drugega. Iz soda, kjer je gnojnica, ne more drugega vem teči kakor gnojnica. Toda mi v imenu vseh katoliških Slovencev, ki niso člani Slov. Narodne Jednote protestiramo proti onim katoliškim Slovencev, ki so člani te jednote, da s svojim denarjem plačujejo, da se za njih denar v njih glasilu tako blati naša sveta vera. Propadli mazači bi ne mogli tako pisati, ko bi jih ti katoliški nezavedni rojaki ne podpirali, ko bi jim vsaj ne dovolili. Ako sme otrok pred maternimi očmi narediti kako škodo, je mati odgovorna za njo! Enako tu!

Zato vprašamo članstvo — kako dolgo še?

Katoliški Slovenci, kako dolgo bomo pa mi take strašne mevže, da se nas bo smelo tako-le brcati in na nas pljuvati, kakot bode kaka propadla hotela, pa bomo samo molčali na vse to?

Ako smo pa res take mevže, potem je pa prav! Potem nas naj pa še bolj!

UTRINKI.

Bolj, ko je človek len, težje mu je vzeti pogum.

Ako hočeš pridbiti zaupanje ženske, jo nikar preveč ne hvali.

Nikdar ne sodi človeka, kakšen da je, ako nisi "mind reader" t. j. da znaš brati misli iz obraza.

Moder je tisti človek, ki ne sprejme težav in križev na svoje rame z resnostjo.

IZ SLOVENSKEGA NASELBIN.

Carey, O. — Pozdrav iz Carey, O. — Obžalujemo, da Vas ni tukaj. Slovenci smo letos popolnoma pozabljeni. Še se spominjamo sklepov lanskega leta. — Udeležba je letos večja, kakor preje od strani raznih narodnosti. — Anton Hočevar.

Opomba urednika. — Tudi mi jako obžalujemo. Toda bili smo prepričani, da bodo drugi poskrbeli za Vas vse potrebno, da se ne bo reklo, da hočemo mi vse "komandirati." — Vendar iz tega pa vidimo, da je res, da je zabavljati lahko, po-dirati lahko, zidati pa težko. Slovenci smo pač nesrečen narod, ker drug drugemu uničujemo napredek in vspehe. Nekateri nimajo večjega veselja, kakor če morejo kako dobro stvar prepričati, za katero sami nimajo smisla. In ko so kak tak "velik vspeh" dosegli, se pa še veselo, kakor bi Bogve, kako slavno zmago izbojevali. Pri tem se pa revčki prav nič ne zavedajo, da so s to "zmago" samo same sebe po-zobeh udarili. Zato pa nikamor napre-ja ne moremo. — Well, morda se bo pa drugo leto dalo kaj ukreniti. Saj odloženo še ni opuščeno. Pozdravljeni!

Urednik.

San Francisco, Cal. — Preljubi mi list Edinost: — Prav veselega Vam nimam za poročati, ker je vedno več slabega, kot dobrega. K temu, da vladajo slabe razmere po svetu veliko pripomore tudi slabo časopisje, kateremu dandanes ljudstvo preveč veruje. Zlasti se trudi, da bi vernim Slovincem iztrgala iz srca sv. vero. Glas Smrdobe, ki izhaja nekje v Chicagi. Pa tudi druge, ki ena izmed teh izhaja v Chicagi dnevno se trudi s svojo gnojnico, da bi oblila vse, kar diši po krščanstvu.

Tukaj si je vzel življenje na žalostni način samec Fran Anžič doma iz Štajerskega. Zadušil se je prostovoljno s plinom v stanovanjski rojaka J. Dežmana, dne 3. avgusta. Kaj je gnalo rojaka v smrt? Res je rad popival, sicer ga pa jaz ne bom sodila, sodil ga bo Bog. Vendar toliko vem, da je on tisti, ki je bil serme ljulike, ki jo seje med naš narod Micka K. s svojo umazano curajo. Ljudje, ki se zbirate po Lawndale in slepste s svojim brezverskim časopisjem naše rojake, jim krade-te iz srca vero itd., tukaj imate novo žrtev, ki je živela po Vašem receptu. Ako bi bil pokojni živel po veri, kakor ona uči človeka, bi ne bil sed v smrt na tak način, kakor je sed.

Čenjeni rojaki, širimo naš katoliški list, pridobimo še to leto vsaj nekaj enega novega naročnika, ker le s tem bomo preprečili nakane slabega časopisja.

Pred par tedni sem tudi dobila v roke list, v katerem neki rojak iz Akron, Ohio piše, da je tam umrla ona mati, ki je naročila, da jo morajo pokopati brez vsakih cerkvenih obredov. Da, da, to je bila pa mati. Jaz jo iz dna srca pomilujem. Kako so naši rdeči modrijani nedosledni, kažejo zlasti njegove vrstice v istem dopisu, ko pripoveduje, da so ob grobu j zapeli pesmice: "Jamica tiha," in "Nad zvezdami."

Brezverci, pa take-le pesmi peti osebi, ki si prepove cerkveni pogreb je pa že malo odveč. Ali se ne berejo v pesmi "Nad zvezdami" vrstice: . . . Blagor jim, kateri v Gospodu zaspe v slavi nebeški se tam prebude! In drugje zopet: " . . . Le križ nam sveti govori . . ."

Jaz bi te rdeče modrijane le vprašala, kako se drznejo, kot socialisti peti pri pogrebu take pesmi, ko vendar ne verujejo, da gremo po smrti pred večnega sodnika? Dopisniku dotičnega dopisa pa povem, da se Slovenci po Ameriki takim godljam prav izvrstno smejejo, ker v njih se zrcalijo vsi biseri značaja naših socialistov.

Kaj ne matere, me pa ne bomo sledile takim zgledom, kakor jih je dala ta mati gori omenjena. Me pa gojimo nauke, katere smo prejeli od svojih slovenskih katoliških starišev in po teh naukih nam je zajamčeno, da se bomo resnično enkrat sešli nad zvezdami.

Oprostite moji skromni pisavi.

Vas pozdravljam vse čitatelje lista Edinosti.

Stara naročnica.

Waukegan, Ill. — Obiskal sem naše sosedne waukeganske rojake, kakor tudi Northchicazane. Z agitacijo za naše liste sem dosegel jako zadovoljiv vspeh, pri kateremu mi je veliko pomogel naš navdušeni zastopnik Mr. Joseph Drashler. Njegov sin me je vodil celo okoli slovenskih družin, tako da sem dosegel tudi z nabiranjem novih naročnikov precej lep vspeh. Zato sem dolžan Mr. Drashlerju, kakor tudi njegovemu blagemu sinku najpri-srčnejšo zahvalo za trud in pomoč. Obenem se tudi zahvaljujem Mr. Ogrinu in Mr. Petkovšku za pomoč in prijazni sprejem. Še enkrat vsem skupaj najlepša hvala vsem, kar ste dobrega storili meni, zlasti pa za katoliški tisk, ki je tako potreben našemu ljudstvu.

Delavske razmere so bolj slabe. Dela se sicer, toda ljudstvo se povsod pritožuje, da je slab zaslužek, a draginja pa še vedno visoka.

Waukeganska naselbina je jako prijazna. Okoli hiš so lepi zeleni vrtovi, katerih v Chicagi nimamo. Vrtovi so obsajeni z lepimi sadnimi drevesi, ki so letos zelo polni. Tudi poljski pridelki lepo kažejo. Vse kaže dobro in tudi farmarji se pritožujejo, da njih produkti se prodajajo na trg za tako nizko ceno, da jim sploh ni mogoče shajati. Toda prevoz in veržniki pa nabijejo na poljske pridelke ceno, da jo moramo mi delavci plačevati mnogo prearago po mestih.

Pozdrav vsem waukeganskim Slovincem in najlepša zahvala za vse! Leo Mladich, dot. zastopnik.

Forest City, Pa. — Prosim slavno tredištvu za par vrstic prostora: — Dne 6ga avgusta je bil praznik za našo naselbino, ki ostane mladim in starim v spominu. Pri-stopilo je pod vodstvom domačega duhovna k prvem sv. obhajilu nič manj kot 120 otrok, ki so po slovesni prisegi pred sv. obhajilom, da verujejo v to, kar jih uči sv. kato-

liška cerkev in kar je Bog razodel in Jezus učil; prejeli par za parom pred oltarjem sv. obhajilo. Seveda, pred sv. obhajilom je bil nagovor v angleškem starišem pa v slovenskem jeziku.

Vse to je bilo pri prvi sv. maši, ki je pri nas ob osmih zutraj. Pri veliki sv. maši, ki začnjenja ob desetih, pa se je začela naša 4ourna pobožnost in sicer pod vodstvom istega našega duhovna. Prekrasno petje in red pri procesiji bo marsikdo občrjal v spominu, kot jutranjo pobožnost. V ponedeljek so se pa pridružili domačemu duhovnu; še Rev. Anzelm Murn, OFM., ki je bil tudi pridigar in objednem spovednik. Rev. Petričak istotako ni lenobe pasel pri delu, ravno tako Rev. Honorij iz Troop je pomagal tako, da smo v teh dveh dneh očistili več kot tisoč duš, ki je prejelo sv. obhajilo. Častiti gospodje, ne narod, toda Bog naj Vam bo plačnik za Vaš trud. Poročevalec.

Cleveland, Ohio. — Že zopet se nisem oglasil precej časa v našem listu, da sem Vam zadnjič obljubil, da se bom bolj pogosto, kakor sem se poprej. Pa saj gotovo veste, da sedaj se nam ne ljubi tako pisati, kakor po zimi, sedaj le gledamo, kje bomo kaj hladnega dobili za naša grla.

Delavske razmere so nekoliko boljše tudi tukaj, kakor so bile lansko leto. Le to je križ, da človek sedaj ne more več zaslužiti, kakor za samo borno življenje od dneva do dneva.

Tudi mi nas prerokujejo, da bodo zaprli tovarne, ako v kratkem ne dobijo premoga. Superintendent je izjavil, da ga je na roki komaj še za teden dni. Če pride do tega, bomo dobili brezplačne počitnice.

Vaš list prav radi prebiramo v Clevelandu. Izvrstno dajete našim rdečim baronom na Lawndale, kateri že ne vedo, kako pot bi ubrali, da bi dobili še kaj pristašev. Pravi-jo, da se hore za delavske koristi, pa bi iste le radi skubli, kjerkoli bi jih mogli. Zakaj ti ljudje ne povedo, kam so zafučkali "milijondolarski fond," ki so ga ameriški Slovenci znesli skupaj z namenom za slovenske sirote v štari domovini? Ali mislijo, da smo pozabili na to njih zvižčnost, ki so jo vprizorili nad nami? Ha, ha, pridite še pridite, danes bomo Vam darovali kaj drugega, kakor dolarje za Vaše sleparske namene.

Danes, ko ubogi premogarji po West Virginiji in Kansasu stradajo vsakdanjega kruha, lawndalska gospoda molči in nima za njih niti ene koristne besede, kakor, da odpirajo svoja široka usta čes: "nam socia-

(Dalje na 3. strani.)

KOLEDAR

za leto 1923.

Koledar za leto 1923. se že pridno tiska. Večina vse pole so že do-tiskane. V nekoliko tednih ga bomo začeli razpošiljati.

Letošnji koledar bo nekaj krasnega. Preseljal bo po notranji upravi, kakor tudi po velikosti vse dosedanje izdaje. Pred vsem bo pa letošnji koledar zanimiv, ker bo prinesel natančna življenjepisa, naših največjih mož Rt. Rev. škofa Trobca, izpod peresa našega neumornog delavnega zgodovinarja Rev. J. L. Zaplotnika in Rt. Rev. Monsignorja Buha V. G. izpod peresa gospoda dekana Very Rev. M. Šavsca, ki pozna življenje tega velikega moža bolj kakor vsakdo drugi, ko je toliko časa z njim skupaj deloval in z njim zlasti oral ledino slovenskega časnikarstva v Ameriki in tudi z njim trpel preganjanje radi tega. Poleg teh dveh spisov bo imel še veliko raznih spisov in pesmic in druge zabavne tvarine silno veliko. Tudi glede slik smo poskrbeli. OO. Božje besede iz Techny so nam pomagali preskrbeti slike, za kar smo jim hvaležni.

Koledar "Ave Maria" bo stal 50c. vsak iztis.

Letos si ga mora vsakdo, ki ga hoče imeti naročiti ali sam tukaj pri nas ali pa pri zastopniku kraja.

Zato pozivljamo vse zastopnike naj nam prej ko preje sporoče, koliko iztisov koledarja hočejo, da ga jim vemo poslati takoj, ko ga bomo dobili.

Enako prosimo vse posamezne naročnike, da nam sporoče, kdor ga hoče imeti. Najbolje je, da se nam takoj pošlje 50c. za koledar, ako pa ne, pa vsaj naročilo.

Za stari kar bo stal letos 75c., ker bo poštnina dražja.

Rojaki, takoj sezite po tem koledarju.

AMERIŠKA SLOVENKA.

AMERIŠKIM SLOVENKAM.

Te dni smo prejeli pismo od naše blage prijateljice in sotrudnice, ki je odkar izhaja list Edinost pridno sodelovala in pomagala urejevati ženski kotichek v našem listu, ki je namenjen v poduk in naobrazbo Ameriškim Slovenkam, da se je njej prigrasila nova sotrudnica, ki ji bo pomagala delovati in urejevati za ženski kotichek v našem listu Edinosti. S prigrasom nove sotrudnice, katere pismo objavljamo danes lahko pričakujemo, da bo postal oš sedaj naprej naš ženski kotichek v resnici zanimiv v katerem se bodo naše ameriške Slovenke shajale in pogovarjale s pismi, dajale ena drugi nasvete in z njimi ena drugo podučevale v gospodinjstkih in drugih ozirih. Naši dosedanji sotrudnici M. P. se pa iskreno zahvaljujemo, da se je potrudila in pridobila listu tako izvrstno sotrudnico. Bog ji plačaj!

Pismo nove sorednice se glasi:

13. avgusta 1922.

Veledenjena: —

Tvoje pismo sem prejela. Tvoji prošnji se zelo rada odzovem z da! Pripravljena sem sodelovati s Teboj, v kolikor mi bo to dopuščal čas, kar pa mislim, da ne bo težko po enkrat na teden kaj napraviti za list. List Edinost se mi zelo dopade in kakor razvidno iz delovanja ljudi, ki delujejo za list, se bo list v kratkem času pričel izdajati dnevno. To je tudi potrebno, ker ameriški Slovenci bi že davno morali imeti vsaj en pristen katoliški dnevnik.

Torej radi mene lahko sporočiš, da sem pripravljena za sodelovanje pri ženskem koticčku. Spisala sem tudi kratek apel na Ameriške Slovenke, katerega, ako se ti zdi umesten lahko objaviš.

S pristrčnim pozdravom ostajam udana prijateljica

Dorta A.

AMERIŠKE SLOVENKE

ZDRAMIMO SE!

Na prošnjo dosedajne sotrudnice pri ženskem koticčku v Edinosti, sem se odzvala, da sem pri volji sodelovati tudi jaz, v kolikor mi bo do-

IZ SLOVENSKIH NASELBIN

(Nadaljevanje s 2. strani.)

listom sledite, pa boste odrešeni! To je vse, kar imajo za uboge premogorje. Katoliški listi pa kolektajo za nje in so se pokazali premogorjem v stiski, kot njih prijatelji in somišljeniki. Slovenski delavec, ako imaš zdrave oči, ali ne vidiš tega? Ti to ne bo odprlo oči?

Eden iz St. Clair.

Premeten deček.

Mati: "Jožek, ko bom prihodnjič slišala cviliti mucko, ko jo boš mrcvaril, bom jaz tebe pomrcvarila ravno tako. Ako jo boš udaril, bom jaz tebe udarila. Ako jo boš vlekel za ušesa, bom jaz tebe za ušesa. Ako jo boš pa ščipal, bom jaz tebe ščipala. Le zapomni si to!"

Jožek nekoliko časa pomišlja ter reče nato: "Well mama, jo bom vlekel pa za rep!"

100 Odstotni Ameriški Produkt.

Distiliranje olja iz "Zimsko zelene listja, ki je ena izjemno domača ameriška posebna oljnata industrija, ker pravo te vrste olje se ne producira nikjer izven Združenih Držav. To se producira iz listja, neke vrste rastline, katere raste v divjini v mnogih krajih severnega ameriškega kontinenta. Velik del te vrste olja se navačno distilira v gorovju zapadnje North Caroline, vzhodnjega Tennesseeja, jugo-zapadni Virginiji in zapadni W. Virginiji.

V OBRAMBO OBREKOVANIH PREMOGARJEV.

(Za Daily American Tribune napisal Rev. Father W. W. Whalen, jezuit v Ortanna, Pa.)

Neki lokalni list je prinesel uredniški članek, tikajoč se stavkujočih premogorjev. Članek je nosil naslov: "Ponižani razred." Po mislih pisca dotičnega članka zavzemajo stavkujoči premogorji v družbi najnižji razred državljanov, so ignorantje in ponižani do skrajnosti. Zelo malo izmed teh postane državljanov te deželje. Vse to je seveda napačno in krivično.

Moj oče je bil star 19. let, ko sem se jaz rodil. Bil je premogor. Prišel sem na svet ravno v času stavke; moj prvi jok je čula moja mati na večer, ko je premogarska parna piščal v zadnjič zažigala. Moj oče se je jezil vred z drugimi premogorji čez krivice in poskušali so ustanoviti to, kar imajo premogorji danes — unijo. Ker je bil moj oče agilen za delavske koristi je bil bojkotiran in moral je v Alabama iz Pennsilvanije, da je mogel vzdrževati svojo mater in mene.

Še predno sem dopolnil 11. leto sem pobiral v premogorovih podkladnicah, s katerimi se ustavlja premogorovniške kare. To je bilo v poletnem času, ko smo imeli šolarji počitnice, drugače je oče na mene pazil in moral sem se pridno učiti. V premogorovju sem zaslužil \$3.00 na teden za deset urno delo na dan. Ako bo kdaj kao mi izmed čitatelev segel v roko, bo lahko zapazil na mojemu levemu mazincu, črno znamenje. To znamenje mi je naredil delovodja v premogorovju, ko me je udaril po roki s kosom premoga, ter mi skoro zdrobil mazinec. To je naredil, ker sem enkrat v vročem poletnem času sedel za trenutek na tla ves izmučen od dnevnega dela v vročem dnevu. Na obeh rokah mi je skoro silila kri na dan, ker mi je kožo na rokah spela žeplena voda. Čestokrat se v današnjih dnevih spominjam na tiste čaše, ko sem moral trdo delati in skakati kakor vrabec za karami in iste podkladati. Jaz želim, da bi tudi dečki današnjih časov delali v zgodnjih letih, ker to bi jim pomagalo. Dobili bi v vpogled kako njihovi starši trdo delajo, da preživijo njih. Taki dečki bi zrastle zavedni in boljše možje.

Ni resnica, da so majnarji nizkotni, ignorantje in ponižani razred, ampak ravno nasprotno, veliko izmed njih je rojenih državljanov Strica Sama. Moj oče je bil delovodja celih 25. let v premogorovju. On je trdil, da majnarji so najboljši telesni ljudje na zemeljski obli. On je gotovo vedel. Njegov oče in njegov stari oče pred njim sta bila oba majnarja. Jaz sem deloval kot duhovnik med majnarji. Kako veličanska krivica delajo razni časniki

in magazini s svojo neodgovorno čečkarijo ubogim premogorjem! Tako imenovani prezirani tujci z velikimi družinami, so dali Uncle Samu marsikaterega sina v minulih svetovni vojni. Zelo redki so bili "slackerji" med premogorji in iz njihovih vrst so prišli najbolj čvrsti fantje na bojno fronto. Spominjam se, ko sem enkrat slučajno stopil v kopalnišče premogorjev, ko so se ravno preoblečali. Ko bi mogel dobiti slike od teh mož, da bi videli, kako so telesno razviti, bi taka publikacija razkrila polovico nadčloveških bitij, katere se po raznih časopisjih ponižuje, kot uboge črvičke.

Pa laž je tudi, da so majnarji ignorantje — nevedni ljudje. Majnarji prekašajo farmerje daleč, kadar pride do vprašanja izobrazbe. Ameriški kardinal Dougherty je prišel iz majnarskih ljudi in je največji učitelj, ki jih ima katoliška cerkev v Ameriki. Doktorji, odvetniki, dentisti, duhovniki — štejte jih! Jaz se drznem trditi, da prihajajo v velikem številu iz majnarskega ljudstva. Pridigaj majnarjem in potem isto pridigo pridigaj farmerjem, pa boš videl, kateri razred te bo razumel hitreje. Ako poskusite dragi kritikarji, boste pronašli, da majnarji gredo duševno naprej, in da mislijo za sekundo vedno naprej, kakor vi.

Naš lokalni pisatelj pravi, da premogor lahko živi praktično z nič. Hm! Najprvo, ako vzamemo ima vsak povprečni premogor veliko družino, ker on je zdrav močan in tekoč delaven človek. In kot tak se nikdar ne izogiblje njegovih dolžnosti, ne kot družinski oče, ne kot državljan in vsled tega seveda se mu družine množe. Premogorji imajo izvrstni tek, ker težko delajo in se vesele dobrih jedil prav tako, kakor vsakdo drugi, in Gospod Stvarnik ve, da imajo premogorji prav tako pravico do svojega teka in vsega, kar zahteva pošteno življenje človeka.

Farmer ima mnogo boljše prilike za dolgo življenje, kakor pa najsi bo katerikoli izmed drugih delavcev. Statistika govori, da izmed treh farmerjev eden povprečno doseže starost 70. let. Vzemite to, kolikor velja. Na svetu so tri vrste lažnjivci. So lažnjivci, veliki lažnjivci in statistikarji. Najzadnja stvar o katerih premogor premišljuje je njegovo življenje in njegova družina. Dočim drugi ljudje mislijo najprvo na varnost. Dotični človek, ki je pisal dotični članek se ne bi drznil iz hiše po noči na ulico, ako bi ne bi-

lo na ulicah svetlih luči. On ne bi mogel čez cesto po velikih mestih po kateri dirjajo v enomer hitri avtoji, ako bi ne bilo tam policaja, ki bi pazil, da ljudje lahko gredo čez cesto. Tako pravim, imajo vsi drugi ljudje svoje varuhe pred seboj in za seboj, ki pazijo na njihovo življenje.

Poglejmo, kako je v tem oziru glede varnosti s premogorji. Premogor vstane v ranem jutru, galantno poljubi svojo ženo in se podá v nevarni kraj pod zemljo, s poljubom se loči od svoje žene in od malih v zibki nevedoč, ali bo njegovo očetovsko oko še kdaj videlo ženo in ljube otroke. Z malo brlečo lampico na svoji kapi ustopi na "cage" in se z njim potopi v egiptovske otožne temine premogorova. Žvižgajoče gre na svoj prostor globoko pod zemljo — ne kakor naši črnici okoli pokopališča — zato ker v njegovem srcu je pogum in neustrašenost. Pojdite v mesta, kjer je premogarska industrija in videli boste številne ambulance, ki prihajajo z pohabljeni iz premogorovov, kakor iz kake bojne fronte. In premogarske žene se zbirajo po ulicah s kljci k nebeškemu Očetu: "Križani Bog, se bo li tudi moj soprog vrnil iz dela takole?"

Ali Vi ljudje božji uvidevate, koliko premogorjev je že zgubilo svoje življenje, ko so poskušali rešiti živ-

(Dalje na 4. strani.)

KADAR MISLITE NA STARI KRAJ, MISLITE NA SLOVENSKO BANKO

ZAKRAJŠEK & ČEŠARK
70 Ninth Ave., New York, N. Y.

Ona pošilja denar v stari kraj počom svojih lastnih direktivnih zvez s pošto in zanesljivimi bankami.

prodaja parobrodne listke za ve važne linije za potovanje i Evropo in o dtam sem.

izdeluje listine za dobavo oseb iz starega kraja in druga notarska opravila.

Za nadaljna pojasnila se obrnite na zgoraj navedeni naslov.

TOČNA IN SOLIDNA POSTREŽBA.

V VAŠO KORIST BO!

Ako se pri pošiljanju denarja v stari kraj ali kamorkoli poslužite Vašega lastnega delavskega podjetja

"BANČNEGA ODDELKA EDINOSTI"

KATERI POŠILJA DENAR V JUGOSLAVIJO IN ZASEDENO OZEMLJE, KAKOR TUDI V VSE DRUGE DRŽAVE V EVROPI, NAJHITREJE NAJBOLJ ZANESLJIVO IN PO NAJNIŽJEM DNEVNEM KURZU.

V Jugoslaviji dostavlja vse naše pošiljatve na najbližnje poštne urade prejemnikov brez vsakega odbitka.

"LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI"

NAŠE POŠILJATVE dospejo na svoje mesto najhitreje in prejemniki nimajo nikakih sitnosti pri prejetanju denarja.

DENAR dostavljamo v jugoslovanski valuti in v efektivnih ameriških dolarjih.

NAŠE NOVE ZVEZE z staro domovino nas omogočajo, da nudimo našim rojakom boljšo postrežbo pri pošiljanju denarju, kakor najsi bo kjerkoli drugje.

OD SEDAJ naprej bomo pošiljatelj točno obveščali o prejemu, kakor hitro bomo dobili od Ljudske Posojilnice iz Ljubljane tozadevno obvestilo.

ZA CENE denarju glejte vedno v oglasu na prvi strani našega lista. Za vse podrobnosti in pojasnila se obrnite osebno ali pismeno na:

BANČNI ODDELEK EDINOSTI

1849 West 22nd Street, Chicago, Ill.

Rojaki podpirajte svoje lastno delavsko podjetje!

EMIL KISS, BANKIR,
133 Second Avenue,
New York, N. Y.

ZASTOPNIŠTVO

od Slovanske banke D. D. Zagreb, Prve Hrvatske Štedionice, Zagreb, Francoske-Srbske Banke, Beograd, in od njih podružnic v Jugoslaviji.

Izplačuje se gotovo ameriške dolarje, dinarje in krome, potom pošte in kablja. Prodajam šifkarte za vse linije. Dobimo vam rojake iz kraja. Opravljam vsa bančna dela. Prejemamo na uloge denar in plačujemo po 4% obresti.

PIŠITE PO CENIK.

EMIL KISS,
133 Second Avenue,
New York, N. Y.

ŠIRITE LIST EDINOST!

SLAVNEMU OBČINSTVU naznanjam, da popravljam in napeljujem vedne in plinovne cevi, kakor tudi izvršujem vsa dela, ki spadajo v PLUMBARSKO STROKO. — Pred vse msi zapomnite, da jaz izvršujem vsa dela najboljše in za najnižjo ceno.

Nadar potrebujete naše pomoči, pokličite nas po telefonu, ali pa če pridete osebno na:

JAMES A. JANDOS,

PLUMBAR

2042 W. 22nd St., near Hoynes Ave
Chicago, Ill.
Tel. Canal 4108.

ČRTOMIR IN BOGOMILA.

Novela. — Spisala Lea Fatur.
(Dalje.)

Razmišljeva je, kako da je prišla taka stiska v deželo, se je podal Niko po ulicah. Lačna, divjeglada tolpa se je valila na trg, tam so čuvali vojaki jerbase in stojnice. Vkljub temu je prevrnila urna ženska jerbas krompirja stari kmetici; sto lačnih rok je seglo po njem. . . Kmetica je bežala k zidu, za njo sledil otrok, stari in izdelan. Jokaje je vprašal otrok: "Mati, zakaj nam jemljejo, zakaj je tako hudo? Zakaj ne branijo vojaki?"

Mati je vzdihnila: "Ni moči in ni pravice, otrok, ker ni Kristusa!" Pregovorila je ime in ustavilo se je porivanje po trgu, zamrla je lakomnost, ovlažile so se oči. "Kristus!" je zavel vzdih iz tisoč ust. "Prišel je k bolniku, pozdravil ga je." — "Prišel je k mrtvemu, obudil ga je." — "Tolažil je uboge in sirote." — "Odpuščal je grehe." — "Klical je otroke k sebi." — "Posvetil je zakon in postavo." — "Delil je pravico revežu in bogatim." — "Živil je ves svet s kruhom svoje besede, miril je ves svet." — "Naše duše so prazne." — "Ni Kristusa! Ubili so ga!" — "Ubili!" . . . je jeknilo po trgu. Tesno je postalo Niku. Za to! . . . Neumnost! Odpadli so okovi, a ti pogrešajo njih teže. Odprta so vrata ječe, a oni ne marajo na prosto. . . Skočil je na stojnico in kriknil: "Ljudje! Kaj tožite po starem Kristusu? Naš Kristus je človekoljubje, slovanstvo."

Zastokalo je tisoč žejnih src, zakrohotalo se je tisoč — lačnih ust: "Gore razstreliva pričajo o človekoljubju. . . Mi jemo in se ne nasitimo." Mi gremo, a ne vemo, kam. Izpodmeknil si nam steber — ni Kristusa!" . . .

"Ni Kristusa! — je odmevalo od zidovja v nemi grozi — izpremenilo se je v divji krik iz globin ranjene duše: "Ti si nam ga ubil! — Ubijmo ga!" — Prijeli so kamen, posodo, steklenico. . . Vojaki so pomerili nanj. . . Niko je bežal. Drvel je preko mostu, za njim grmeči val. Kar je bilo na cesti, je iskalo kamen, kar je bilo na oknih, je vpilo: "Ubij ga!"

V smrtnem strahu se je spomnil Niko Helene. Ni hotel, ni mogel misliti na njo vsa ta leta, ni vedel, ali živi, ali je umrla. Tekel je k samostanu; za njim kamenje, trde pesti, sovražni kriki. — Odprl se je zid. Iz grozečih pesti ga je rešila bela postava, sladke glasu je velel: "Pozdravljen, Črtomir!" — Niko je umel v hipu, da je umrla Helena, radi njega, zanj. . . Zgrudil se je k nogam prikazni, ali od zunaj je privihral krik: "Nad rečovnice!" Za njim je stal vratar in ga rotil, da hiti po pomoč.

Skoz stranska vrata je tekel na ulico, v palačo, kjer stanuje pravica. Zahteval je državnega pravdnika in našel Jadrana, zapetega do ušes. Podpisoval je listino, ko je izbruhnil Niko: "Kak red pa vlada v tej proletni deželi?"

Jadran je zmajal: "Hvaljeni francoski časi so tu." "Od sile! . . . Pisatelj — dobrotnik narodov, ni varen življenja na javnem trgu."

Jadran je rekel estro: "Kdo je kriv?! Vaše fraze o svobodi volje in dejanja. Vi delate na korist sovražnikov. Poizkusimo narediti red — vprašajmo vojake, če hočejo."

"Če hočejo?! Tu neha vse! Red mora biti." "No da, svoboda vesti in dejanja — kdo in kaj naj jih sili?"

Vojaki so hoteli: Planili so nad ljudi, ki so že razbijali trgovine, ropali so ropajoče in privedli v sodno dvorano. Senat je bil zbran. Sodniki in porotniki — a križa ni bilo na mizi. Obtoženci so se obnašali predrzno, občinstvo se je gnetlo razgredo po dvorani. Sodnik je pozval prvo zatoženko: "Pri Vaši časti, pri svobodi in postavi — "Govorite resnico!" — Sirov smeh: "Čast, svoboda, postava, kaj je to? Ubil je Kristusa, ubil je postavo. Podkopaval je stebre države in niste mu branili — zdaj glejte!"

Jadran je viknil: "Sodrga!" Dal je straži povelje — kamen ga je zadel v čelo. Ženske so skočile na klopi, nad sodnike, nad Nika: "Tebe obesimo prvega!"

Rotil jih je: "Saj sem Vaš osvoboditelj!" . . .

Tisoč grl mu je oponeslo: "Kaj nisi pisal: Obesite sleparje, ki vam govore o veri? A ti si slepar vseh sleparjev, tat vseh tatov: Ukradel si nam Kristusa!" . . .

Žvenketale so šipe, plamen je obliznil palačo pravice. Oživela je hjena, ki spi v sru, zdaj kriče usta in oči: "Ubij!" — Kam ga vlečejo? Ničesar ni razbral v nepopisnem strahu pred smrtjo. Hitel si je zagotavljal, da ni ničesar tam. . . Da ne premine materija. . . Ali prazna

je bila taka tolažba, rastel je strah, obup. . . Nakrat ga izpuste trde pesti. Besni val je prišel do zapuščenega kapucinskega samostana. Zagledal je na stopnicah cerkve sivega starčka v oguljeni halji. Bil je edini, ki je preživel svoje brate, ki je živel po milosti vlade v skriti celici in obiskoval in tolažil bolnike. Tega so zagledale krvi žejne oči: "Draginjo dela in lakoto! Lenobo pase! Laži oznanja." Starček je mirno pogledal drhal. Vedel je, da pride ta ura — iz njegovih ust se je izvil samo vzdih: "Kristus Gospod! Sprejmi mojo dušo!"

"Kristus!" Besnohrepenče je kriknilo in jeknilo: "Umril je! Razbijte! Morite!" — Potepan. Raztrgan. . . Na rame tovarišev se je vzpel mladenič: "Bratje! Še je nekaj takih tičev. . . Poiščimo jih in podkačimo jim! Zdaj je naš dan. Mi smo delali — zdaj prepodimo speče iz postelj. Nad redovnice!"

Na desno, na levo se je udrl besneči val. Niko je drvel po ulici, klical: "Redarstvo, vojaštvo! Revolucija!" . . .

Pritekel je do vojaren izvun mesta. Konjski topot, ropot težkih voz, blesket sabelj je sledil njegovemu klicu. Pridirjali so v ulice, ki so kazale sledove ljudskega viharja. Od druge strani je navalila tolpa, krvavih rok in oči. "Umeknite se! Razidite se!" je zapovedal vodja vojakov. "Nadnje! Nad lopove!" se je odzval vodja tolpe in je dvignil roko. Dež kamenja se je vsul — vodja vojakov je omahnil v sedlu. Vojaki so dvignili sablje, toda vodja tolpe je klical: "Bratje! Vojaki! Obrnite topove — spravite sablje! Naj živi svoboda!"

In brambovci domovine so poskakali raz konje, naskočili pivarne in gostilne. Skoraj so privlivali sode na cesto in se bratili s tolpo. — Prijedilo je novo krdelo vojakov, na čelu jim siv general. Začuden je videl vojake med razgrajalci, grmeče jih je pozval: "Vojaki! Kje je vaša pri-sega, vaša čast? Sovrag preži povsod, varuhi domovine pa se družijo z morilci!" . . . Zakrohotali so se pijani glasovi: "Prisega?! Domovina? Ni Kristusa, ni časti, ni resnice, ne tolažbe, ne kazni. Na tla s starcem!" — Urne roke, so potegnile generala s konja. . . Njegovo spremstvo se ni upiralo. Lakomno je gledalo samo pijačo. V kri ubitega poveljnika je pomočil vodja tolpe svoj robec, zavihtel ga na palici in naznačil: "Ni več vojašine, ne države! Mi smo varuhi in gospodarji dežele."

Niko je bežal na Grad. Po ljubi znani poti, preko grmovja in skalovja, je bežalo za njim in pred njim vse polno preplašenega ljudstva. Kričali so: "Pogin je prišel nad mesto in deželo! Glejte grmade na gričih, glejte bele steze, ki križajo prelepo ravan. . . Prihajajo od povsod. Peš in na konjih, vozijo se v samodrčih, na letalih. . . To je revolucija. . ."

"Revolucija?" je vprašal Niko. "Odkod?"

"Odkod?" se je nasmehnil bridko starček. "Iz knjig in časopisov, ki razširjajo umetno nezadovoljnost, da si niso imeli ljudje nikdar toliko užitka in prostosti kot ravno v naši dobi. . . Glejte to pijano tolpo! Topove vlečejo na Grad in razstrele mesto — samo za zabavo." — Strašno se je oglasila trobenta pod Gradom. Ljudje so bežali v smrekov gaj. Iz njega so se dvignile plahе grlice, zažvižgal je jastreb in se zakrohčil v višino. Niko se je oprjel akacije, ki je stresala nekaj cvetje na Heleno. — Razmestili so topove pod mirnimi akacijami. Pomerili so na cerkve v mestu, na cerkve po gričih. Grad se je tresel, stolpi so padali, plameni so se dvigali iz mesta in vasi. In ko je padel poslednji stolp, je rekel Niku znan glas: "Dovolj! Razveselite se v mestu za vaš trud." Vojaki so vlekli topove nizdol, Niko je prijel Pepiča: "Kaj delaš, nesrečnež? Če si tudi pridobil domače vojake, ne veš, da pošlje vlada celo armado na nas?" — Smejal se je prijatelj:

V OBRAMBO OBREKOVANIH PREMOGARJEV.

(Nadaljevanje s 3. strani.)

Ijenje svojim sodelavcem? Kolikokrat bi se bili lahko rešili sami, toda poskušali so rešiti svoje sodelavce in pri tem so izgubili svoje življenja. Najmlajši brat moje matere, bil je oženjen in imel dva otroka — je hitel na pomoč v ogenj, ki je nastal v premogorovniku v Locust Gap, Pa., nekemu svojemu sodelavcu poljske narodnosti. Zadel ga je nesreča in še le čez leto dni smo prejeli iz premogorova par njegovih kosti. Velik kos ploščatega kamna, ki je padel na njega, je ohranil par njegovih kosti in njegovo uro. Bil je to žalosten pogreb s par kostmi v krsti. Tam je skoro ni družine, ki bi ne imela žrtve, ki so pustile svoje življenje po premogorovih ali pa pohabljenec. In kruta naduha se prime skozi vsakega postarane premogarja.

V času premogarske stavke, ki se je vodila leta 1902. v Locust Gap sem živel med premogarji in sem temeljito proučeval importirane skebe in premogarske kompanije. Skeb je prava beseda za stavkokaže. Pri kampanjskem vhodu je vedno visel neki dijak iz kolegija z velikimi očmi in malo brado in vedno je poskušal flirtati z dekletki. Pozneje je ravno tisti dijak postal razupiti "Preacher" Richardson, ki je čez nekoliko časa zatem umoril svojo ljubimko v Novi Angliji in moral v smrtno kazen, ter umrl, kot degeneriran človek, kateremu niti cerkev ni bila sveta in radi katerega mora vsak duhovnik zarudeti.

Premogarji zahtevajo pravice do poštenega zaslužka, do primernega življenja in za primerno vzgojo svoje dece, da bo enkrat njih deca v stanu služiti Bogu in svoji domovini, kakor se spodobijo za poštenega človeka. Premogarska unija se je pokazala njihova največja zaveznica. Operatorji bi jo seveda z veseljem zdrobili, ko bi jo mogli, samo, da bi uboge premogarje imeli v svojih tiranskih krempljih in sužnosti. Človeku se zdi, da sliši zopet Bryanovo izrabljeno frazo, da nekdo zopet poskuša: "pritis-kati trnjevo krono na izmučeno čelo delavcev."

Nekateri premogarji služijo dobro. Toda, velika večina pa ne zasluži dobro. Njih ure so kratke, komaj sedem ur na dan. Toda, kdo bi pa prestajal dalje časa v zaduhlem zraku po celo miljo pod zemljo? Nekateri so seveda boljši delavci, se trudijo več, so bolj urni in seveda med ljudmi je razlika, da nekateri premogarji naredi v sedmih urah toliko, kakor drugi v sedemnajstih. Toda to potem ne smemo računati na vse.

Ko človek prebira dandanašnje časnike se mu zdi, da se je celo peklo zaklelo proti premogarjem. Pisatelji, ki nimajo nikakega pojma o premogarjih in njih tužnem življenju čekajo po listih, kakor bi bili največji strokovnjaki v tem oziru. Publikli skušajo metati pesek v oči. Tudi jaz znam pisati, prav tako hitro, kakor vsakdo drugi, saj sem v tej stroki že nad dvajset let. Moj oče me je učil pisati pisma, ko še nisem dopolnil 12. leto. Toda hitro pisavo ni vsikdar prijazno za čitati. Veliko lažje je napraviti napako na modernem pisalnem stroju. Nekatere napake niso resne. Toda, vžigati sramotno in nečastno znamenje na pošteni razred, ki zasluži vse časti in pohvale je pa zločin prve vrste in nobeden sam sebe spoštujoč pisatelj bi ga ne smel izvršiti. Jaz ne bi hotel biti nikdar tak kri-vičnež — ali bi ti?

Father W. W. Whalen.

Opomba ured.: — Vrstice, ki jih je spisal ta katoliški duhovnik v obrambo trpinov premogarjev, govore same zase in temeljito dokazujejo, koliko je resnice na tem, ko je slovensko rdečo časopisje prinašalo vesti, da so katoliški duhovniki proti stavkarjem. Slovenski rdečkarji, primite se za svoje lažnjive jezike! Tako dolge imate, da vam visijo do kolena!

Michael Železnikar

JAVNI NOTAR V URADU "EDINOSTI".

Izdeluje vsa NOTARSKA DELA kakor "affidavite", pooblastila, kupne pogodbe za tu in stari kraj.

1849 West 22nd Street,

Chicago, Ill.

GOSPODINJE POZOR!

Pravkar smo prejeli nekaj knjig

VARČNA KUJARICA.

To knjigo je sestavila za Slovenske kuharice

MARIJA REMEC.

Knjiga je zelo velike važnosti za kuharice, ker pove kako se z malimi stroški naredi umetna in okusna jedila.

Knjiga je trdo vezana in stane 95c.

Ker jih je v zalogi le omejeno število, pišite po njo takoj na:

"AVE MARIA",

1849 West 22nd Street,

Chicago, Ill.

BREZ UČITELJA se naučite angleškega jezika sami ako si kupite

SLOVENSKO-ANGLEŠKO SLOVNIČO

katera obsega:

Prvi del: Glasoslovje.

Drugi del: Obliskoslovje.

Tretji del: Vaje.

Četrti del: Pogovori iz vsakdanjega življenja.

Peti del: Slovenski-Angleški Besednjak.

Šesti del: Vprašanja in odgovori, ki jih mora znati ko prosi za državljski papir.

V besednjaku je natančno pojasneno, kako se pišejo angleške besede in kako se jih mora pravilno izgovarjati. Iz te knjige se lahko vsak nauči angleškega jezika brez vsakega učitelja.

Knjiga je trdo vezana in ima 250 strani. Cena s poštnino samo 90c.

AVE MARIA,

1849 West 22nd Street,

Chicago, Ill.

Prepričajte se!

Da mi resnično izdelujemo najkrasnejše ženitovanjske slike.

Da imamo na razpolago za slikanje najlepše pozicije. Da izdelujemo vsa dela točno in po najzmernejših cenah.

Vsem še priporočam.

Němeček

FOTOGRAFIST

1439 W. 18th St., cor. Albert, Chicago, Ill.

Phone: Canal 2534.